

ГЕО МИЛЕВЪ

ЖЕСТОКИЯТЪ ПРЪСТЕНЪ

ПЪРВА КНИГА СТИХОВЕ

ВЪЗНИ · СОФИЯ

МСМХХ

*В нощта след бледните хвалебни литургии
ти пращаш да те свържат твоите слуги – и
под тягостния свод на вечна пирамида
за страшни пиршества те водиш, Сън!*

*– О кървава глава във мойто блюдо!
сап ужас на студената стена –
и призрачния път към призрачния свят отвън,
през трачни коридори,
сплетени в жесток*

без изход пръстен –

вън:

*(О агнец бял! сред пълнослънчева зора над Нил,
опръскай с кървави петна,
скаонии
глава – без грях, без жааба, без порок...)*

Бог говори:

ПАРСИФАЛ

Пак тия ранните умори,
пак тая странната печал:
о Парсифал! о Парсифал!
загубен в призрачни простори —
тъй морнобял и цял в печал!

Сърцето на светия Лебед
обагри твоята стрела —
и над сломените крила
отмина горд и тих — без трепет —
грехът на твоята стрела.

Викът на пурпурната плът
ме грабва в стръвните си мрежи
и с черни пламъци бележи
посоката на твоя път,
заплетен в сладострастни мрежи:

Там болний зов на вековете
чъртаеш ти в бездомен кръст
— наг тебе бди тревожен пръст —
и не вестî светî привети
върх твоята гръд извезаният Кръст.

Ти слагаш траурен венец
върху челото си — и с болка
съзнаваш своята горка слава:
„Аз се казвам Съвършен Глупец,
а майка ми — Сърдечна Болка.“

А там дълбоко в лесовете
— далеч — звъни Светият Грал
(о Парсифал! о Парсифал!)
и гасне — зов на вековете —
бездомен спомен и печал.

КАЖИ: ВНЕЗАПНО ДА ИЗЧЕЗНЕШ
и да се слееш мигом цял
с шума на уличния празник —
и ти, и твоята печал;

да бъдеш светъл и безличен
сред многоликата тълпа,
да бъдеш шарка от миража
на ярка делнична съдба —

и да не дебнат черни стражи
над твоя малодушен сън —
ни звук, ни звън да ти припомня,
че Вий и Те са — вещь и вън;

и гол от своята лишна гордост,
без час, без образ и без вест —
да те лелей една велика,
последна, проста радост: Днес...

кажи: разбираш ли лъжата
на тия гибелни мечти?
— А! истината и лъжата
са кръг — и в него кръг си ти!

О! и узрей в светата пазва
на моя тих, насъщен грях —
и принеси му в жертва всичко
ти

:своя гняв и скръб, и страх!

И В ТОЗИ ЧАС, КОГАТО С ПРОТЯЖНА
БЕЗНАДЕЖДНОСТ

безславно небесата отгръпват се назад
към някаква далечна, трагична безконечност —
аз нося своите стъпки загубен в тъмен град.
Към някаква далечна, трагична безконечност
заязва улицата, грешният площад —
и всуе лстят вечерни жени с продажна нежност
по черни тротоари...

Не си от този свят!

О всуе лстят вечерни жени с продажна нежност...
— като кошмар страховен сред тишина гробовна.
Реалността — нелепа, свирена и върховна —
изправя се над тебе в злокобна безметежност.
Реалността нелепа, свирена и върховна
изрича твоята присъда с горда нежност:
— сними от своето рамо порфирата тъжовна
и отстъпни към тиха монашеска безгрешност! —

* След Реалността невероятна и върховна... Верхарн (фр.). — Бел. ред.

О ДЪЖД, О ДЪЖД ОБИЛЕН И ПЕЧАЛЕН
– по тротоарите танцуваща вода! –
Пиян, разголен, волен, вакханален,
но с черна маска – ти танцуваш безсмисления танец
на скръбта.

О веселост маскирана! ти с веселост маскирана печал!
О весел плач! и танец под разхъцани цимбали!
– и вечер, зачната сред мрак, но с буйнобял
дъжд озарена. – Дъжд! о клоун в погребални карнавали!

И ти летиш – лъчи и смях, – и ти си бял, безумен,
по тротоарите танцуваща вода! –
вечерен дъжд, понесен в танец шумен
над катафалка черен на града.

сантименталност

СРЕД ТЕЗИ СИВИ ОТЧАЯНИЯ,
които кърмят мойта плът
с горчиви горестни познания
и с болни знаци на ласкание
примамват бедния ми път
далеч към лабиринтни здания,
които стягат и гушат
душата в каменни мълчания –

аз бих останал горг и твърг
към всяка смърт
– без състрадание!
и бих потърсил упование
в убийствения водоврът

на черни дяволски задания
или
— останал без желания —
изпаднал бих за лишен път
в безплодни блудни разкаяния
затуї
: че вижда ме светът —
че ния ведрите сияния
на щедрата небесна твърд —
затуї
: че блазни ме гласът
на новолунните мечтания —

ако да нямах в своя път
на несъзнателни изгнания
едно последно обаяние:
Часът на Твоята Златна Плът.

*Ich liebe die hektischen, schlanken
Narzissen mit blutrotem Mund...*

Felix Dörmann*

В ТОЗИ ЧАС НА ВЕЧЕРНИ ИЗМАМИ
мълча и печално предричам,
предсещам, че туй що обичам
е болна надежда в гушата ми:

Обичам нервозните, болни
нарциси с уста разкървãвени —
сред сумрачни стаи, безволни,
в самотност и страх изоставени —

обичам онез безсъречни
смарагди — зелени и лунни —
мечти болнострунни, далечни,
пречупени в сънни лагуни —

* Обичам трескавите, стройни нарциси
с кървавочервени уста...

Феликс Дьорман (нем.). — *Бел. рег.*

обичам змиите унесени
в див танец – тъй хладни, тъй ярки –
обичам полетата есенни
с петна многоцветни и жарки –

и тези жени меланхолни,
с лица изморени и бледи
– обичам усмивките болни,
смеха им пред скучни поети –

обичам горящите здания
– сред ужас, и вечер, и буря –
и техните страшни сияния
на стари канали в лазура –

обичам аз всичко, което
е пурпур в кантика печална –
и болно посипва сърцето
с ридаеща пепел кристална:

– тъй както ти, странна! гадаеща!
заплиташ с усмихнати взори
гушата ми в мрежа ласкаеща
от влюбени тихи умори.

дневник

СЕГА Е ТВЪРДЕ КЪСНО. СБОГОМ
(Защото много те обичам!)
Но няма в страст да те обкича.
(Аз избледнял съм. Твърде много.)
Сега е вече късно. Всичко.
Денят. Нощта. И аз. И ти.
И закъснялата усмивка,
разляна в скръб из вазите
на твоя взор...

Безплодна вечер!
Сърцето ми не чака тайна.
(Аз или тази бледна вечер –
но бледнината е безкрайна!)
Разбирам. Зная. Няма тайна.
Сега е твърде късно вече.

ДОКАТО НЕ ОТВЪРНЕШ ТИ ПОГЛЕД В САМОТНО
СЪМНЕНИЕ,
не разтръгнеш тъгата на пояса девственобял —
за да видиш жената, която с гърди уморени е
— в огледалото — голите вопли на плътска печал...

В него ден ще замина с пустинна печал към уморите —
по реките стъмени, там долу, към нови страни;
връх платното ми — гербът трагичен на конквистадорите:
Черен Лебед с гърди разтопени в горящи вълни.
И ще мина гори — в тях разсеяни диви селения,
с първобитна утеха и скръб — а по тъмния бряг
голобедри дивачки, с очи уморени в копнение,
ще следят на безумната яхта възторжния бяг.

А високо над сини лавини и тягостни глетчери
тъмний страх на преклонни вулкани ще грей без привет;
и тревата повяхнала на безприютните вечери
в моите погледи горко ще гасне — без зов, без завет.
Пламват рози пред нас и звезди в този час сред талазите:
всеки сън ще съзре обещания бял ханаан!
всяка злобна любов, любовта, съчетана с омразата,
ще разлюшка на своите цимбали възторга засмян.

Аз прозирам — утеха в душата ми буйно разлистена
и страна без страдание — там! — под спокойна зора,
дето няма ни зло, ни добро, ни лъжа, нито истина —
само проста гуша, проста радост и проста игра.

— — — —

И след много усмивки — разгатнал скръбта на миражи-
те —
аз ви питам: — подайте! подайте ми ясни потур!
— О картини през плът на жена, дали вий ще ми кажете
думи тайни на тиха утеха и радостен мир? — —

ПРИКАЗНО ИНТЕРМЕЦО:

ПЪТЕШЕСТВИЕ В КИТАЙ

Нечакано смехът на Източния океан разбуди Небесната
Империя:

пред нас – сред хризантеми, тържество и изумруди –
застана необхватното, застана златното Сърце на Изтока:

– Невероятно! –

скръбната жена, която беше с мене, тя
е сянката ми, отразена над безбрежната вълна на Океана:
о!

– възторг на утро и затмение на вечер –
тя е последната, и първата, и бледната, и мъртвата, и
всички:
угасвай! аз не те обичам вече.

И ослепен от слънцето, аз може би заспах
и в своя сън видях видение

– видях:

застана ти пред мене

– Единствена – Една! –

Китайската княгиня Линг-ма-тзе.

О! истина е страшната лъжа на моите сънища!

о – истина са пурпурните привидения на моето сърце:

– Единствена – Една! –

Веригите на радостта ми развържи
и заглуши злобещото блънуване на моите лунни устни,
убий зелената, студената, мъртвешката луна,
заседнала в сърцето – о кажи!

и ето:

Аз съм младенецът Ноча
със своите три гуша и девет гуши
— разкъсан на части и в миг възроден —
и понесен към ясната пролет,
и понесен по пътя на вечния ден —
под нозете ми в бурен, стремителен полет
— колелото на Огъня,
колелото на Вятъра —

Нека ударят веселия гонг!
нека раздвижат празничните струни!
Защото злият бог на Севера заспа — и спи
гълбоко той, до смърт. Защото пламъкът на щастието
разтопи
леда на страшния му замък — и крила
над моя страх отпуща то — навежда се да ме целуне —
Ела!

И ослепен от щастие, аз може би заспах
и в своя сън видях видение
— видях
Божествения Жител на Кристалния дворец
и ослепителния блясък на кристала;
— или: не съм ли аз владетелят на тоя блясък? аз кръстен
в славата на Сладострастния Стрелец? —
Не жалия!
Баща ти, веселият богдихан,
не ще ми съгради такъв дворец:

о изстъпление на блясъка! венчана ти и аз венчан
на Щастието с белия венец —
ела!

мини по леките кристални стъпала:
там чака Чудото — и ти си тя, и аз съм той, когото то
отвеки чака...

67

Стихотворения

Ала: пази се! там пред входа пурпурният дракон
е страж на Чудото. Той спи, но бди — пази се!
Това е драконът на мойта стара скръб
изписан върху герба на Китай:
пази се ти — не го буди — не го ласкай! —

От чаканото Чудо ослепен, аз може би заспах
и в своя сън видях видение

— видях

Безкрайните зали на Вегрия Мраз —
разсипана сребрилата роса на лунний сърп
— на ясписови флейти сънний глас
и сините сияния на тайни лампиони
— берили, хиацинт, смарагд, сапфир, топаз
и чисти аметисти, оникс, хризолит, рубин, циркон
— гушата шеметна ги гони и лети
в неудовими кръгове от блясък и възторжен стон
— но твоего напрегнато око поглъща всичко, ти
велик убийствен Диамант!
— ти разтрошаваш блясъка и в неизвестни бездни
запалваш дивото хоро на
безчислени слънца — ти сплиташ ми корона

от пламъци — разкъсваш, разтрошаваш и ломаш
с безумните ръце на своя блян —

Кохинур! Кулинан!

— разхвърляш бесни пламъци — кристал, звезди, искри —
безчислени слънца —

(Княгиньо!)

— жар, искри —

пияно ослепление — въртене — пожар —

и пагане — и звън на изпочупени кристали — —

— спасявай се! гворецът ти гори! —

сензация

АЗ БИХ ОБИЧАЛ МОЙТО ЩАСТИЕ
и моите случайни радости,
аз бих обкичил в сладострастие
съня на всичките си младости,
във всеки сладък час причастие
бих взел от кратките си радости

— ако да бях в тоз свят един,
не сред усмивки без участие,
ако не бе зад всяко щастие
скрит страх,
ако не бях самин
аз кръстен с горкото причастие
на жълт неврастеничен Сплин.

балада

МЪРТВЕШКИ ЗЕЛЕНА, СЛОМЕНА ЛЕЖИ
луната над белия праг.

Записан е твоят мъчителен призрачен знак –
и в лунния лед над прага той лежи:
смел образ, огледан през злоба и мрак.

– Луната студена лежи.

Есèнните гробища зоят –
о слепи прозорци и мъртви врати:
есенните гробища зоят –
удавници гревни и бледни геди,
обкичени с огън и смърт, и звезди:

– Есèнните гробища зоят.

В миг ножът света обкръжи –
и блесна нечакан в далечни очи.

В миг писък на нож тъмний сън обкръжи –
среднощният вятър го с писък отнуса:
и кървава длан под безцветни лъчи
зловещо над белия зиг се изписа.

– Луната студена лежи.

Голова моя – темный фонарь с перебитыми стеклами.
Саша Черный

ГЛАВАТА МИ –
кървав фенер с разтрошени стъкла,
загубен през вятър и дъжд, и мъгла
в полунощни поля.
Аз умирам под кола 506
и възкръсвам в Берлин и Париж.
Няма век, няма час – има Днес!
Над последната пролет ти жадно и страшно пициш,
о шпага! разкъсала мрежа от кървави капки
сред мрака –
 и в мрака
бог сляп ги
събира и мълком повежда към прежния призрак...
О Сфинкс! с безпощадна гримаса на присмех
– замръзнала, каменна, вечна и зла –
изправен в безкрайния, страшен, всемирен Египет:
пред тъмния просек Егип –
загубен през вятър и дъжд, и мъгла.

ЛУНАТА, СТАРАТА ЗМИЯ, СЪБЛИЧА
— дълбоко в черни лесове — зелената
си кожа.

Студената
и влажна нощна тишина е пълна
с гъх на отровни бурени — в поличба
се сплитат немите далечни мълнии
и злобно гърчат мургавия лик
на кръгозора.

В миг
над тъмната стена на
Света застана пурпурният Демон —
и в мрака пламна неговият вик:

– ОСАННА!

Ти спираш тук; оттук започвам Аз.

Ще ти задам едно Защо: – о колко земен
си ти, за да не чуеш своя глас!
да не останеш в никои миг без чувство!
Помни: магията не е изкуство –
и злато няма да намериш ти!
На гъното остава черен сок и яг –
– мъчение – и с него ти си кръстен!
Затягай здраво пак жестокия
на своята мисъл пръстен!
Без мечти
не ще останеш ти, но – те болят.
– О знаеш ли де води твоят път? – –
Нощта е без изходи. Аз съм ти.

Над кулата високо пропълзява
луната, старата змия, с корава
усмивка в жълтите очи...

– УДАРИ ТРЕТА СТРАЖА!

И аз разкъсах пръстена

– о знам!

и мога вече цял да се разкажа.

Аз изнамерих себе си най-сетне!

да –

аз пред себе си заставах сам

и в огледалото – разядени и бледни –
контурите на моята лъжа!

да –

виждам: проектирани са там

пътеките на моята гуша

и всичките ми нерви, всички гънки
на жадния ми мозък...

Мойте злоби

и мойте сънища – аз сам през сън ги

разчитам ясно (ах и кой друг – кой би
безследността ми проследил отвън!)

На Истината демонът „ГОРКО ТИ!“
ми казва — аз съм вик из тежък сън
и гърчене в пленителните нокти
на някакъв неврастеничен страх — —

Но — аз съм съчетан от гиви танци;
но — аз съм въплътен в игра и смях
(Човек! за смях над всичко ти призван си)
и моят златен път ме води пак,
и всякога, към златната Валхала,
пред чийто праг съдбата начъртала
е моя сладострастен зодиак — —

Но — : да не смееш да си кажеш „Бяла
е моята душа! чист — моят знак!
аз съм роден в щастливата Валхала!
аз нямам врагове на тоя бряг.“

ЗЕМЯТА РАЗГНЕВЕНА СЕ РАЗТВОРИ
и заговори с огнени езици:

– Апостоли! светици! мъченици!
водители на призрачни събори!
монаси! кръстоносци! алхимици!
– жадуват разкалените простори
на моята гуша за вашта пепел!
Една лъжа без радост и измама,
без пламък и възторг е всеки слепял
в пустинята на своята мечта:

тогаз, когато аз ви давах, давам
утеха – вместо горест и безсилие:

утехата на пролетни листа
и радостта на бели лилии
и диви рози, зрели гроздове
в шума на есенната чистота,
и нар, и ананас – и мостове
– от тишина, коприна и кристал –
простирам аз пред вашата печал
към пир, що всекиго за гост зове

– от злато и лазур и чистота! –

ЛОЕНГРИН

Да бъдеш светлият герой
на неизменната усмивка,
понесъл в своята усмивка
зора и злато и покой –

без меч и слава в кървав бой
– тенор на щедрата усмивка –
да бъде твоята усмивка
единственият подвиг твой –

начало, край, число и брой
да няма твоята усмивка,
да гасне всичко в таз усмивка:
и злост и скръб и страст и зной –

неудържимият порой
на дните в твоята усмивка
да впишва Вечната усмивка
и неизменно чист и свой

да следваш тихия хобой
на своето щастие с усмивка –
и то само да е усмивка,
без Как, Какво, Кога и Кои?

и да пристъпиш – тих герой –
брега на своята усмивка
– бял – да отвърнеш – и с усмивка:
„Благодаря ти, Лебед мой!“

ИЗ КНИГАТА „AS DUR“

ALLEGRO VIVACE

80

Гео Милев. Том I

Сърцето ми бие!

вопие с тържествена радост навън през света –

в ушите ми вият

червените вълци на моята кръв –

и моите нерви треперят –

: О празник и ужас!

Боите ликуват в градини, в площади, в плакади –

и вятър плуци и развява душата ми –

: старинно покъсано знаме:

над жарки твърдини –

воя. – –

Аз чакам. Един. Побеждавам години:

и зрея.

PRESTO

Аз съм влюбен във вас! Аз ви любя! Аз страдам!

– Ще ви следвам до гроб! Ще ви следвам наврег!

От сто метра наголу по стълбите падам

– в ресторанта, пред вас на колене

(влюбен и блед).

През тайни врати детективи след мене

ме преследват и дебнат (аз зная това)

и отчаян, сред пусти полета, зова

към мразния вятър, нощта и съжда...

И превързан през кръста с въжа,

аз се хвърлям в морето – но пак ме изтеглят навън...

Дни и нощи, без сън...
С разбойнишки чети
аз бягам
по планински пътеки...
Аз лягам
за сън —
и сънувам потери
по моите гури...
Макс Ланда ме гони.
Макс Ланда ме гури —
аз бягам
по планински пътеки, наклони —
Макс Ланда ме гони с револвер в ръката...

Аз бягам...И знам
— пам! пам! —
— че убил ме
би той, с лик излюден от бяс и жестокост
— пам! пам! —

О ужас и вик на невинните филми,
отразени в искрата на светлия кокс.

С двадесет и четири гръмовни удара
часовникът завършва своя кръг.

Дотук.

И утре ти ще бъдеш пак ти
– сам сред Бога –

Ужасът сторък

на времето

с крака, с ръце,

с длани, с пръсти, с лакти

бий

– от изток до запад –

тревога

по скъсания кървав барабан на моето сърце...

И секва в миг кръвта.

Тук свършва песента.

Da Capo!

КРЪСТЮ САРАФОВ

Ти носиш в себе си една ужасна и прекрасна есен.

Нагвесени дъги от мъченическо сребро –
Луна – прожектор – ултравиолет:

Блег –

в миг посред страшна тишина
настръхват две окаляни ръце –
по тях петна от розова детинска кръв:
– О майко, как пращяха неговите кокалчета! –

И ето втората луна:

нагвесени дъги от мъченическо сребро –
и шепота на ужасение.

И ето третата луна.

През сините стъкла отвън
и посинялата удавена невинност

Братя, спрете, чуйте! –

Камбаните на цялата страна –
на всички черкви, манастири, параклиси
– ще бият – трябва – траур –

Един велик, огромен, всенароден траур!

Ти носиш в себе си една ужасна и прекрасна есен.

И всяка реч е песен –

Съня възхожда във видение:

и ето третото преображение на Бога...

– И питам се: де става всичко туй,
което се разправя в песента?

КОШМАР

(Качалов в Иван Карамазов)

84

Гео Милев. Том I

Аз се връщам: — изплашен, треперящ, без мощ,
разбит в отстъпление и в безпорядък — :
като след някой злощастен брюмер.

Влизам: блег, чер:

и удавям свещта в безопадна нощ —

В панически бяг

стъпалата след моите стъпки падам

Безгънно в мрак —

Вън сняг, враг и нощта —

— — — —

Тук съм сам; тук е никъде; вън от света;

Никъде — Никоза — Никой —

(И рече безумний в сърцето си: няма Бог!)

Ха!... ти си тук пак, враг!

Ограден съм отвъд — без изход:

Кой си ти?

Сатана sum et nihil humanum...

Ха-ха!...Ти нападаш с безброй изкушения, злови, измами

Душа ми —

Сбираш там всички скверни парцали в гуша ми

— Разрани знамена —

Сатана,

и влечеш ме в безумен поход:

Де? — — Без край...

– Безкрай! –
Пространство; Време; Мраз...
Квадрилиони... Квадрилиони... Квадрилиони...
Нито край... нито срок...
– Има ли Бог?
Кажу го безстрастно.
Най-сетне хващам твоя поглед: Кой си ти?
Свещта угасна.
Знам.
Ти си Аз.

МАРИШ

86

Гео Милев. Том I

Друзари, вдигнете челата
високо и гордо напред.
Туптят във гърди ни сърцата —
гърди от желязо и мед.

Напред, напред
нашата кръв — жар и звезди!
Напред и в борбата
всякога пръв —
всякога пръв и безстрашен бъди!

В нас блика стремителна радост,
в гърди ни светкавичен плам!
Целта ни е сила и младост
и първи ще стигнем ний там!

Напред, напред
нашата кръв — жар и звезди!
Напред и в борбата —
всякога пръв —
всякога пръв и безстрашен бъди!